

Asia: VN/28196/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtiovarainministeriön asetukseksi Digi- ja väestötietoviraston suoritteiden maksuista vuonna 2025

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nimilautakunta kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä.

Nimilautakunta toimii erityisenä asiantuntijaviranomaisena etu- ja sukunimilain (946/2017) soveltamista koskevissa kysymyksissä. Lautakunta antaa Digi- ja väestötietovirastolle lausuntoja etu- ja sukunimilain 30 §:ssä tarkoitetuissa asioissa. Lautakunnan tehtävänä on lisäksi seurata etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa noudatettuja käytäntöjä sekä antaa tuomioistuimille ja muille viranomaisille lausuntoja etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa. Lautakunta voi myös tehdä oikeusministeriölle aloitteita etu- ja sukunimeä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi.

Nimilautakunnalla ei ole huomautettavaa nyt esitettyihin nimenmuutoshakemusten hintoihin. Kansainvälisesti tarkastellen yksittäisen hakemusmaksun tasoa voidaan pitää kohtuullisena.

Nimilautakunta haluaa kuitenkin tuoda esiin huomionsa siitä, että lain soveltamiskäytäntö muuttui tänä vuonna ilman, että laki muuttui. Huoltajan sukunimenmuutoshakemuksen yhteydessä tehtävät alaikäisten lasten sukunimenmuutokset muuttuivat maksullisiksi. Tätä on perusteltu vuoden 2024 maksuasetukseen liittyvässä muistiossa sillä, että tällä mahdollistetaan laskutuksen automatisaatio. Maksuasetuksessa ja sen maksutaulukossa määritellään kuitenkin hakemuskohdaiset hinnat.

Etu- ja sukunimilain 26 §:n 2 momentissa määritellään ne tahot, jotka ovat oikeutettuja tekemään yhteisen hakemuksen. Lähtökohtana on, että hakemus nimen muuttamisesta on henkilökohtainen. Säännöksen mukaan yhteisellä hakemuksella voidaan kuitenkin hakea samaa sukunimeä tai sukunimiyhdistelmää, jos hakijoina ovat puoliset tai 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut avopuolisot. Lisäksi yhteisen hakemuksen voi tehdä huoltaja samassa taloudessa asuvan alaikäisen

lapsensa kanssa tai alaikäisten lastensa puolesta. Samaa periaatetta perheenjäsenten yhteisen hakemuksen yhdestä hakemusmaksusta oli noudatettu jo aiemmin voimassa olleen nimilain aikana.

Etu- ja sukunimilain esitöissä (HE 104/2017 vp s. 33) todetaan, että osa perheenjäsenten nimenmuutoksista voitaisiin tehdä joko kokonaan maksutta tai perheen yhteisellä hakemusmaksulla keskinäisen nimiyyhteyden muodostamiseksi.

Lain 28 §:ssä säädetään lisäksi niistä tilanteista, joissa nimenmuutoksen voi tehdä maksutta. Yhteisenä nimittäjänä luetteloön kuuluville hakemustyypeille on, että niillä tavoitellaan jotain sellaista asiantilaa, johon liittyy myös julkinen intressi. Maksuttomuuden perusteena on esimerkiksi mahdollistaa perheen keskinäisen nimiyyhteyden luominen tai säilyttäminen.

Sääntelyn tavoitteena oli, että sukunimeä koskeva oikeudellinen harkinta ei kertautuisi, vaikka samaa nimeä haettaisiinkin samalla hakemuksella useammalle perheenjäsenelle. Lain 26 §:n 2 momentti ja 28 § täydentävät toisiaan siten, että perittävä hakemusmaksu ei kertautuisi esimerkiksi lasten lukumäärän mukaan. Lain 28 § ei yksinään kata kaikkia perhetilanteita, mitä voidaan pitää perheiden välisen yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallisena. Nimilautakunta toteaa, että nykyinen soveltamiskäytäntö ei toteuta sääntelyn tavoitetta.

Jos pysyttäydytään uudessa soveltamiskäytännössä, nimilautakunnan mielestä olisi tärkeää seurata tämän vaikutuksia lapsiperheiden nimenmuuttamiseen ja perheenjäsenten keskinäiseen nimiyyhteyteen.

Nimilautakunta toteaa lopuksi, että lyhyt lausuntoaika on vaikeuttanut lausunnon valmistelua nimilautakunnassa.

Grandell Joanna
Nimilautakunta